

Sångpostillan - Andra söndagen i Fastan

Bidrag från Bengt Pleijel
2009-02-19
Senast uppdaterad 2021-02-21

Andra söndagen i Fastan Reminiscere

Den kämpande tron

Låt oss be om nåden att kunna leva i tro på Kristus:
Tystnad O Gud, du som ser att vår egen kraft inte räcker mot synd och ondska –
hjälp oss att leva fasta i tron på vår Frälsare Jesus Kristus,
och bli bevarade från allt ont till kropp, själ och ande.
Genom honom, Jesus Kristus, vår Herre och Gud, som med dig, Fader, och
den helige Ande lever och råder från evighet till evighet.

ANDRA SÖNDAGEN I FASTAN kallas också efter begynnelseorden i dagens gamla introitus ur Ps 25:6 för söndagen Reminiscere – Reminiscere miseracioneem tuam, Domine (Herre, kom ihåg din barmhärtighet).

Vi skall idag stanna inför Jakob i Gamla Testamentet. Han var sonson till Abraham och son till Isak och Rebecka. Abraham, Isak och Jakob var de tre patriarkerna, Israels stamfäder. Jakob själv fick 12 söner. Och vi som levde förr i världen lärde oss namnen på dem: Ruben, Simeon, Levi, Juda, Dan, Naftali, Gad, Aser, Isaskar, Sebulon, Josef, Benjamin. Nutidens ungdom rationaliserar och förenklar denna namnlista till att bli bröderna Jakobsson.

Vi får idag gå in i den dramatiska skildringen av hur Jakob brottas med Gud. En psalm som skall följa oss är psalmen 206, Herre, jag vill bida. Texten är skriven av kyrkoherden i Själevad i Ångermanland Hans Emanuel Öberg 1935 och Oskar Lindberg, professor och tonsättare i Stockholm, gjorde melodin år 1937.

Första årgångens läsningar: 1 Mos 32:22-31, 2 Kor 6:1-10, Matteus 15:21-28, Psalt.130.

Predikans text: 1 Mos 32:22-31

Under natten steg han upp, tog med sig sina båda hustrur och sina båda slavinnor och sina elva söner och gick över Jabbok vid vadstället.

Han lät dem gå över floden och lät föra över allt som tillhörde honom.

Jakob blev ensam kvar. Då brottades en man med honom, tills dagen grydde. När han så gatt han inte kunde besegra Jakob slog han till honom på höftbenet, så att höften gick ur led, när de brottades med varandra. ”Släpp mig”, sade mannen, ”dagen gryr!” Men Jakob svarade: ”Jag släpper dig inte förrän du välsignar mig.”

Han frågade honom: ”Vad är ditt namn?” ”Jakob”, svarade han. Då sade han: ”Ditt namn skall inte längre vara Jakob, utan Israel, ty du har kämpat med Gud och människor och segrat.” Jakob bad honom: ”Låt mig få veta ditt namn.” Han svarade:”Varför frågar du mig om mitt namn?” Och han välsignade honom där.

Jakob kallade platsen Penuel, ”ty”, sade han, ”jag såg Gud ansikte mot ansikte, och ändå skonade ha mitt liv.” När han lämnade Penuel, såg han solen gå upp. Och haltade på grund av sin skadade höft.

Vi läser psalm 206 vers 1:

Herre, jag vill bida, stilla vid din port,
tills min själ din blida fadersblick förspott.
Trött på allt mitt eget ödmjukt här jag står.
Hjälp mig sista steget, du som allt förmår.

Man kan undra om inte Jakob kunde stämma in i den psalmen. Han var trött på sig själv. Har du varit det någon gång? De stunder då man upptäcker hur jobbig man själv är, är då man plötsligt blir ensam med sig själv. Jakob blev det, står det mitt i de jakobsberättelser. Jakob blev ensam kvar. Många är rädda för ensamheten. Och rädda när det blir alldeles tyst. Då pirrar det i hela kroppen. Det måste vara ljud omkring mig och det måste ständigt hända något. I tystnaden, ensamheten kommer frågorna: Vad har det egentligen blivit av mitt liv?

När Jakob föddes var han inte ensam. Före honom tränger sig tvillingbrodern Esau fram. Han är rödhårig och luden berättas det. Efter honom kommer Jakob med handen i ett fast grepp om Esaus fot. Därför fick han namnet Jakob som betyder: Den som håller i hälen. När pappa Isak och mamma Rebecka gav honom det namnet kanske de tänkte: Må Gud beskydda hans häla. Ormen skulle ju stinga människan i hälen. Satan vill ge oss ett hugg i hälen för att få oss att halta fram på vår vandring genom livet.

Jakob betyder: den som håller i hälen. Det kan också syfta på att någon lurar bakom en. I överförd mening betyder namnet Jakob "bedragare". Och Jakob blev på många sätt en verklig lurare. Han lurar både sin bror Esau och sin pappa Isak och senare sin morbror Laban.

Det var vanligt att den äldste sonen skulle få en välsignelse. När pappa Isak skulle ge den till Esau, klär Jakob ut sig till Esau, han tar hans kläder på sig. Skinnen från ett par killingar får Isak att tro att det är den ludne Esau som kommer. Och mamma Rebecka står bakom och inspirerar sin son Jakob till detta bedrägeri. Det finns inte bara problembarn. Det finns problemföräldrar också. Isak som är blind märker inte att det är Jakob som kommer. Rösten Jakobs men händerna är Esaus, säger han. Jakob lurar på detta sätt till sig välsignelsen. När Esau upptäcker det blir han uppretad. Han kokar av ilska. Fullständigt exploderar. Han vill döda Jakob och Jakob måste därför fly hemifrån.

Jakob är nu på flykt. Han vill så långt hemifrån som möjligt. Här upprepas Jesu liknelse om de båda sönerna. En beger sig hemifrån och en stannar kvar hemma. Och i de två sönerna kan vi hitta oss själva. De flesta av oss finns kanske i den hemmavarande sonen, han som aldrig ger sig ut på dåligheter, han som är präktig och korrekt och skötsam men som är bitter och avundsjuk.

En del finns i den yngre sonen. Det är den som rusar från sitt dåliga samvete, reser ifrån sina plågsamma minnen, drivs av skuld känslor.

I Jakobs flykthistoria sägs det på ett ställe att solen hade gått ned (1 Mos 28:11). Det blev kallt och mörkt för honom. Men den himmelske fadern ställer sig i vägen för Jakob och för alla sina förlorade söner och döttrar. Han hjälper både Jakob och oss att komma till besinning.

På vägen får Jakob en märklig dröm i Betel. Han lägger sig att sova och en sten blir hans huvudkudde. Han ser i drömmen en stege som är rest mellan himmelen och jorden. På stegen går änglar upp och ned. Och Gud själv står högst upp och börjar tala till Jakob. Gud ger Jakob ett löfte att vara med honom. Gud älskar syndaren men avskyr synden.

Poängen med dessa gammaltestamentliga gestalter är inte att de är sådana hjältar eller är så stora och mer fantastiska än andra människor. Poängen är att Gud är så fantastisk att han klarar av att ta hand om och göra något med dessa knepiga redskap. Tänker vi så blir det genast mycket hoppfullt för oss. Frågan är ju bara om Gud verkligen får ta hand om oss. Han griper gång på gång in för att rädda oss från synden, den bara förstör det för oss, och gör att vi känner oss ofta så trötta på oss själva.

Till Jakob säger Gud i drömmen: Se, jag är med dig och skall bevara dig, vart du än går och jag skall föra dig tillbaka till detta land. Ty jag skall inte överge dig, till dess jag har gjort vad jag har lovat dig. (1 Mos 28:15). Vilket löfte! Gud överger dig inte. Frågan är om du överger honom. Vi behöver kanske be: Min Gud, min Gud, varför har JAG övergivit dig? (jfr Psalt 22:2). Gud kommer inte med några villkor. Men Jakob ställer villkor på Gud. Om Gud är med mig och skyddar mig på denna min färd och ger mig mat att äta och kläder att klä mig med, så att jag kommer välbehållen hem igen, då skall Herren vara min Gud (1 Mos 28:20-21).

Ibland kan det hända att vi vaknar upp ur sömnen precis som Jakob efter sin dröm. Salig är du om du vaknar. Någon gång har det kanske hänt att du suttit sovande i en gudstjänst och drömt dig bort. Plötsligt vaknar du upp och måste säga: Herren är på denna plats, och jag visste det inte! När Jakob förstod detta greps han av fruktan och sade: Detta är en plats, som väcker bävan (Bibel 1917:helig plats). Det måste vara Guds boning, här är himlens port (1 Mos 28:16-17).

När Jakob flydde hemifrån var han fattig, han hade bara en stav. Tjugo år senare är han rik, förmögen, välbärgad. Han hade hustrur och barn och tjänare och åsnor och kameler och småboskap. Under de år han varit borta hade han glömt Gud. Nu när han är på hemfärd är det en stressad, jäktad, förmögen affärsman, som kommer hem. Och nervös. Han skall möta sin bror Esau som han lurat. Och han är mycket orolig för det. Familjen och alla tjänare och boskap hade han skickat i förväg. Och Jakob blev ensam kvar.

Och där stannar vi till. Det är mycket som kan hända i ensamheten, i tystnaden. Jag kan få se mitt eget tröttsamma liv med en ny klarhet. Men jag kan också där få se Guds fadersblick. Han ställer sig i min väg för att ge mig en ny riktning för livet. Jag kan få se mitt liv med hans möjligheter. Vi sjunger 206:1 Herre, jag vill bida, stilla vid din port, tills min själ din blida fadersblick försport. Trött på allt mitt eget ödmjukt här jag står. Hjälp mig sista steget, du som allt förmår.

Vi läser psalm 206 vers 2:

Intet kan jag taga, som ej du mig ger.
Jag förmår ej draga himlen till mig ner.
Därför vill jag bida, Herre, vid din port,
icke fåfängt strida, som jag fordom gjort.

... " icke fåfängt strida, som jag fordom gjort". Det hade Jakob gjort. Han hade stridit, men för sig själv. Kan du känna igen dig i det? Man kämpar för att själv få det bra, men struntar i om andra får det svårt då. Men det som Jakob inte kunde, var det som du och jag inte heller kan: "Jag förmår ej draga himlen till mig ner". Jag kan inte dra ner himlens glädje, kraft, lovsång. Jag kan inte ge mig det som kan ge frid inombords. Pengar hade han tjänat. Men vad hjälper pengar när själen gråter. Men nu, berättar texten, nu skall Jakob få vara med om en helt annan strid.

Jakob är ensam. Fru och barn och tjänare och åsnor är borta. Det blir alldeles stilla omkring honom. Man hör inga få som bräker, inga barn som skriker. Allt är tyst, allt är stilla. Men där i ensamheten kan Gud nå honom. Och nå oss och komma till tals med oss. Det är här han kan blottlägga våra sår, vår synd, vår skada. Det är här han kan komma med sin balsam, sin nåd, sin tröst. Men som varit med om detta vet att det kan vara mycket smärtsamt. Så var det för Jakob.

Jakob är ensam men inte alldeles ensam. Det kommer en man emot honom och börjar brottas med honom. Av sammanhanget förstår vi att det är Herren själv. Vilket underligt möte!

Ibland talar vi om själens jakobskamp, om hur vi brottas med Gud, kämpar med Gud, skakar i Gud. Gud, varför sover du??

Men här är det ju Gud som kämpar med Jakob. Och den han kämpar med är inte en hedning. Det är ett av hans barn som han mött 20 år tidigare. Ett olydigt och felande barn. Ett barn som fuskat och ljugit och lurats. Och glömt sina fäders Gud. Gud kunde förkastat honom. Men Gud möter honom. Han väntar på Jakob precis som han väntar på dig och mig.

Mitt i denna brottningskamp står det ett märkligt ord: När han såg att han inte kunde besegra Jakob. Gud rår inte på honom. Gud, den allsmåttige, står maktlös inför en människa. Jakob var för stark för Gud. Är detta vår historia? Vi vill inte låta Gud råda. Vi ville spela herrar själva. Vi gav oss inte. Herren fick inte bukt med oss.

Och så står det i texten att Herren gav honom ett slag på höften. Är det verkligen Gud, vår käre himmelske fader, som gör så? Är inte en mörkrets ande, en demon? När en människa kommer i nöd och anfäktelser kan hon verkligen fråga vem det är hon brottas med. Är det Gud eller satan? Men när kampen är över vet Jakob, att det är Gud som han kämpat med.

Men vi undrar: Varför låter inte Gud Jakob passera? Varför tillåter Gud att det kommer hinder i vår väg? Varför låter han oss få s på slag, prövningar, svårigheter?

Himmelens Gud vill inte att hans barn skall leva lågt. Jakobs tjugo år i Mesopotamien var framgångstider för honom. Han blev rik och stor. Men sett från himmelen var det nederlagstider, tider av svek, tider då han glömde fädernas Gud och var sin egen herre. Men Gud ville något mer med Jakob och han vill något mer med oss. Han vill låta himmelen landa i våra liv. Men tänk om det inte finns någon plats för himmelen hos oss? Gud måste brottas med oss, ta ifrån oss allt stöddigt och stort så att vi börja sträcka oss mot Guds styrka.

Jakob förstår och vi förstår: Jag släpper dig inte förrän du välsignar mig. I prövningarna kan vi förstå det. Det är något stort som jag förmår inte draga himlen till mig ner. Men mitt i prövningen ligger himmelsk välsignelse och väntar på oss. Jag släpper dig inte förrän du välsignar mig

Vi sjunger 206:2 Intet kan jag taga, som ej du mig ger. Jag förmår ej draga himlen till mig ner. Därför vill jag bida, Herre, vid din port, icke fåfängt strida, som jag fordom gjort.

Vi läser psalm 206 vers 3:

Måne Gud förkastar någon enda själ
som till honom hastar? Nej, jag vet det väl:
Om än världen rämnar, Herrens nåd står kvar.
Trygg är den som lämnar sig i hans förvar.

Gud förkastar inte Jakob. Han ger inte upp. Men han försöker med honom gång på gång. Gud ger Jakob själavård. Själavård är hjälpa en människa att få bort det som hindrar henne att leva tillsammans med Gud. Gud frågar efter hans namn. Och svaret

blir: Jakob. Varför frågar Gud efter hans namn? Visste han inte vad han hette? Nog visste Gud det, men han lät Jakob själv säga sitt namn högt. Vad säger han då när han säger Jakob? Jakob betyder bedragare. Nu nämner han sitt livs skuld och olycka Jakob - bedragaren. Jakob - den som går fram med list. Jakob - den svekfulle. När Jakob uttalar sitt namn uttalar han en syndabekännelse. Hela hans liv var ett enda stort bedrägeri. Han har lurat sin bror, lurat sin far, lurat sina släktingar, lurat sin familj, egentligen också lurat sig själv.

Herren frågar efter Jakob namn. Då frågar han efter Jakob själv. Och han frågar efter dig och mig: Hur har du det? Han frågar inte därför att han inte vet hur vi har det utan därför att han vill att vi själva ska uttrycka det, komma med vår nöd inför honom. Utgjuta vårt hjärta. Bekänna.

Men av Herren får Jakob nu ett nytt namn. Inte längre Jakob - skammens och nederlagets namn. Inte längre Jakob - den svekfulle, den listige. Jakob blir en ny skapelse, en ny människa. Det gamla livet blir förgånget och ett nytt liv kan börja.

Gud säger: Ditt namn skall inte längre vara Jakob, utan Israel, ty du har kämpat med Gud och människor och segrat. Israel betyder: Gudskämpe. Han har kämpat med Gud och vunnit seger. En underlig seger. Ja, det är en seger att i kamp med Gud blivit så besegrad att det hädanefter inte är min vilja, min lycka, det gäller, utan Guds vilja. Den största seger är segern över mig själv. Vi sjunger psalm 206 vers 3: Männe Gud förkastar någon enda själ som till honom hastar? Nej, jag vet det väl: Om är världen rämnar, Herrens nåd står kvar. Trygg är den som lämnar sig i hans förvar.

Vi läser psalm 206 vers 4:

Det är gott att bida, Herre, vid din port,
himlar öppnas vida, här är helig ort.
Här min själ förnimmer glädjens nya ton,
och jag ser ett skimmer från en snövit tron.

Jakob frågar sedan efter namnet på den han brottats med. Låt mig veta ditt namn. Jakob får inte något svar på sin fråga. Han får en fråga tillbaka i stället: Varför frågar du om mitt namn? Det skulle dröja länge, ända till Mose dagar, som Gud avslöjar sitt namn. Det skedde vid den brinnande busken, där Gud uppenbarar sitt namn JAG ÄR. Jakob får inte veta Guds namn men han får hans välsignelse. Gud välsignade honom där. Gud välsignar honom och ställer honom under sitt beskydd. Och han vänder sitt ansikte till honom. Jakob gav platsen namnet Penuel. Det betyder Guds ansikte. Jakob vet att han nu varit inför Guds ansikte. Jag såg Gud ansikte mot ansikte, säger han, och ändå skonades mitt liv.

Jakob har varit inför Herren, han har sett himmelen öppen. Och solen har gått upp. Det är nu inte längre kvällsskymning där allt blir bara mörkare och mörkare. Det är morgongryning, solen stiger allt högre. Mörkret är besegrad. Det gamla är förgånget, ett nytt börjar i Jakobs liv.

Och det är en ödmjuk man som kommer hem. Inte en man som skryter och högmodas över sina stora upplevelser. När han kommer hem säger han inte till Rakel: Du kan tro att jag har haft en märklig upplevelse. Jag har mött Herren. Vilket hääärligt möte!

Nej, han säger nog så här: Det har varit en förfärlig natt. Mitt livs natt. Jag har sett Herren. Och jag lever!

Vi sjunger 206 vers 4: Det är gott att bida, Herre, vid din port, himlar öppnas vida, här är helig ort. Här min själ förnimmer glädjens nya ton, och jag ser ett skimmer från en snövit tron.

Du ordbrukare!

Vad har den helige Ande sagt till dig idag?
Hur har han
tröstat? lärt? förmanat? varnat dig?
Stanna till, tänk till, be! På denna söndag har du träffat de lurige Jakob.
Nu behöver du ett tag umgås med lite bättre folk.

I bibelskolans skattkammare

Kan du leta dig fram till
Nyfikenhetsvandring nr 64.
Där träffar du tre pojkar som hade en helt annan livsstil.